

Cardó

Actes terapèutics de les aigües de Cardó / FOTOS: 'EL BALNEARI DE CARDÓ. EL PASSAT D'UN SOMNI'

que esdevindrà el gerent administrador del balneari. Segons conclou el llibre, el període entre 1931 i 1936 està marcat per una bona gestió i l'intent de redreçar el negoci, però amb poques inversions.

Després d'esclatar la guerra, un dia que uns camions de la FAI es dirigien a Cardó, explica el llibre que Samsó hi va posar una bandera francesa que va dissuadir els mili-

cians, per a no perjudicar les relacions internacionals de la República. A partir d'este fet, la gent de la zona, de Benifallet i d'altres llocs, hi van veure un lloc de refugi polític, segons un treball de Roser Merlos. Fos com fos, entre el 1936 i el 1939 Cardó també va funcionar d'hospital de campanya, però d'esta època no hi ha documentació.

Acabada la guerra, Cardó passa a

mans de Ricard Viñas, que tenia una fàbrica de teixits que havia encomanat a Fonoll com a comptable. L'empresa de teixits assolix la titularitat de Cardó i Samsó, molt tocat econòmicament, rep a canvi accions de l'empresa.

El llibre constata que la reobertura del balneari en la més immediata i crua postguerra va ser un revulsiu des de molts punts de vista. Per a moltes famílies de Tivenys, Benifallet, Rasquera o Móra que hi van treballar, va ser la taula de salvament en aquells anys difícils. En canvi, els cambrers venien de Barcelona, perquè aquí no hi havia gent prou preparada i refinada per a fer de cambrer, segons recorda Josep Cardona, un dels últims grups del balneari [vegeu sencer el seu testimoni a la pàgina 4].

Cardó, segons la recerca de Curto i Tienda, també va ser un baló d'òxigen per a artistes republicans, ja que Viñas els facilitava faena en fer-los comandes: el científic postergat Pius Font va fer un herbari amb la flora més significativa de Cardó. L'herbari, una completa biblioteca o una col·lecció de fòssils van dir constància del vincle especial entre

Cardó i Viñas, que també va afegir-hi un camp de tennis a les instal·lacions del balneari.

Fins a este punt aborda l'evolució de la propietat del balneari el primer capítol del llibre, *Un somni emprenedor*, però a partir d'aquí, en els altres quatre capítols, el document repassa entre detalls i anècdotes molt interessants **"la importància que va tenir per a la gent de la zona i la importància de molta gent que va vindre i tot el que això comportava"**, resumix Curto. S'intenta transmetre **"l'atmosfera d'un balneari, l'ambient que s'hi respirava. No va dirar de ser un dels balnearis més emblemàtics i més cotitzats de l'època"**. **"Si ara fos, seria un hotel de luxe"**, diu l'exaiguadera de Cardó, Guillemrina Cañadó [pag. 4].

RELACIONS, TERÀPIA I OCI Els propietaris i impulsors **"aspiraven a tenir un lloc reduït on intercanviar informació i fer negoci amb la gent d'alt nivell. Això a la burgesia d'aquí li interessava molt, perquè s'hi podien relacionar, i als de fora també per la discreció i l'aïllament, el sentit comunitari..."** Altres balnearis eren més luxosos, però les persones importants havien de mantenir el seu paper, aquí en canvi es podien dirar anar", explica Curto, que matisa: **"El leit motiv del balneari són les aigües i al principi és com un sanatori, però després això és més aviat l'excusa"**. Cadascuna de les aigües de la dotzena de fonts del paratge que s'explotaven en època del balneari (abans, hi ha treballs de recerca que parlen de 20 fonts antigues), moltes de les quals vinculades a les 14 ermites que més o menys es conservaven, tenia unes propietats, i el metge del balneari les receptava a cada client en funció de la seua malaltia, però el llibre recorda que quan s'acabava l'aigua dels càntrics classificats segons la font, l'aiguadera els empraven novament però d'una única aixeta de la cuina o d'un càntr d'aigua sense etiquetar, segons corrobora Cañadó. **"Potser per l'efecte placebo, el remei funcionava a la perfecció"**, conclou el llibre, que també explica com funcionaven la piscina i les zones de bany terapèutic.

Segons Curto, al llibre també es documenta que **"hi havia una oferta lúdica bestial: músics que venien del Liceu, cantants, actors de teatre..."**. Un piano, un violoncel i un violí amenitzaven les menjades. Per als clients eren unes vacances anuals. Cardona recorda que es feien dos o tres festes **"a l'americana"**. A vegades **"venia l'orquestra Potenti de**

Benifallet i se sopava a l'era".

El balneari estava obert del 15 de juny al 30 de setembre i s'hi podien concentrar diàriament unes 500 persones entre clients i personal de serveis (uns 120 treballadors). Ja al maig hi treballava gent blanquejant i netejant i deixant-ho tot impecable per a quan arribessin els clients, explica Cardona, que cita algunes de les famílies adinerades de Tortosa que hi estiejaven: **"Fabra Grifoll, Celma Prieto, Martí Lapiedra, la professora Cid, Ballester dels olis, Gascó dels magatzems, Voltes de la llibreria, Jorret de l'Acadèmia Cots..."** s'hi estaven 15 dies o un mes". **"Gaudien de l'esnobisme del moment"**, s'hi referix Curto. El personal dormia majoritàriament en un edifici diferent del dels clients.

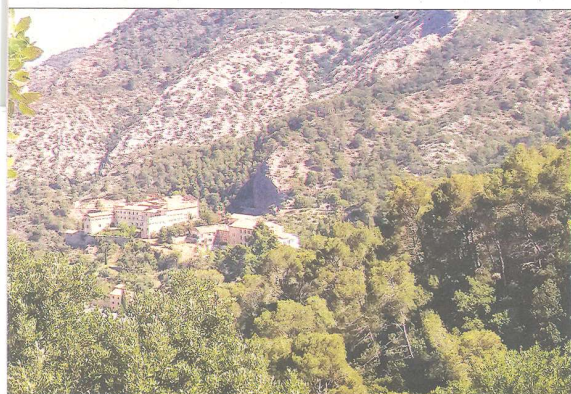
Els clients també tenien l'opció de fer rutes i circuits per les ermites i pal·ladejar la singularitat del passat carmelit, però el que més apreciaven

Un llibre recull fotos i testimonis escrits inèdits sobre els 90 anys de vida del balneari de Cardó

Hi conflüen les aigües terapèutiques i l'esnobisme del moment

era la distinció i l'aïllament. Un aïllament que havia provocat que al principi del funcionament del balneari, arribar-hi fos una odíssea. Els clients de fora del territori ebrenca havien d'anar primer a Tortosa o Móra en tren o carretera, i després en cavalleries o en carruatge pel camí de Tivenys fins al balneari. A partir de 1904 ja es va poder accedir des de Rasquera en vehicles de motor, que sovint posava el mateix balneari.

El balneari oferia postals i mata-segells propi i una línia de telèfon fins a Tivenys i Tortosa, i un servei diari que anava a buscar la correspondència. Cada dia arribaven cartes i la premsa. També hi havia un llibre d'or del balneari, on signaven i escrivia els seus missatges les principals personalitats. Cardona fa referència a la reveladora descripció que a les pàgines del llibre va escriure sobre Cardó l'arquebisbe de Tarragona Benjamín de Arriba y Castro: **"Lejos del munda-nal ruido"**. Just l'essència de Cardó, encara avui.

Cardó. / FOTO: Ò. MESEGUER